

El nivell de renda i de desigualtat econòmica de les llars a Balears: situació en 2017 i evolució en els darrers anys

Autors: Laura Alomar Llorente i Llorenç Pou Garcias

RESUM: Aquest FOCUS analitza el nivell de benestar econòmic de les llars balears amb les darreres dades disponibles, així com la seva evolució des de la recuperació econòmica iniciada en 2014 i respecte d'abans de la crisi econòmica en 2008. Els resultats mostren que les llars balears han vist augmentar considerablement els seus ingressos mitjans, un 23% des del 2014, fins situar-se en un 15% per sobre de la mitjana espanyola, i entre les cinc comunitats amb valors més alts. Quant a la desigualtat, els indicadors de desigualtat i de pobresa mostren valors per davall de la mitjana espanyola i amb importants reduccions des del 2014, fins al punt que els nivells de desigualtat i de taxa de risc de pobresa s'han situat en 2017 per davall dels nivells existents abans de l'inici de la crisi econòmica.

1. INTRODUCCIÓ

Les qüestions lligades a les desigualtats econòmiques s'han situat com un dels principals problemes entre els acadèmics i en l'agenda política actual. D'alguna manera, bona part de la preocupació té a veure amb el fet que, després de la recuperació dels nivells de PIB anteriors a la gran recessió en la majoria de països desenvolupats, s'esperava que els nivells de desigualtat econòmica també s'haguessin reduït substancialment respecte dels màxims assolits amb la crisi econòmica. Al contrari que això, les desigualtats econòmiques s'han mantingut en nivells alts.¹

Darrera aquesta evidència hi trobam la força de debats al voltant de l'impacte de les qüestions redistributives, especialment les lligades al disseny de les institucions del mercat de treball o la pèrdua de la capacitat de correcció de les desigualtats del sector públic en molts països desenvolupats (inclosa Espanya).²

En el mateix sentit, davant aquests nivells majors de desigualtat, hi ha el debat de l'oportunitat de mesures com les rendes bàsiques universals, que han desembocat en molts països, incloses moltes comunitats autònomes com Balears, en la posada en marxa de rendes socials garantides.

L'objecte d'aquest FOCUS és analitzar la situació del nivell de benestar econòmic de les llars balears amb les darreres dades disponibles, corresponents a l'Enquesta de Condicions de Vida de l'any 2018. En concret, s'exposa la situació relativa de les rendes mitjanes i el nivell de desigualtat de rendes (i de la taxa de risc de pobresa), tot comparant els valors de Balears amb els de la resta de comunitats autònomes i en relació amb els de la resta de països de la Unió Europea.

¹OECD (2016): Income Inequality Update. November, 2016

²OECD (2011): "Divided We Stand: Why Inequality Keeps Rising". I OCDE (2015): "In it Together : Why Less Inequality Benefits All"

A la vegada, es fa una anàlisi de l'evolució del nivell de benestar econòmic a Balears en els darrers anys, tant des de la sortida de la crisi; -anys 2014-2017-, com comparant la situació actual amb l'existent tot just abans de l'inici de la crisi econòmica en el 2008.

Com s'ha indicat abans, la base de dades utilitzada és l'habitual a Espanya per analitzar les qüestions relatives als ingressos i condicions de vida i exclusió social de les llars: l'Enquesta de Condicions de Vida (en endavant, ECV), la qual es fa de manera homogènia arreu d'Europa i que a nivell espanyol el seu nivell màxim de desagregació són les comunitats autònomes.³

L'ECV es ve realitzant a Espanya d'ençà l'any 2004, i la darrera onada disponible és la corresponent a l'any 2018.

En aquest FOCUS s'ha utilitzat especialment la informació de la darrera onada, si bé per disposar d'un recorregut temporal també s'incorpora informació des de l'any 2008.

Val a dir que la informació d'ingressos de l'ECV es refereix sempre a l'any anterior, raó per la qual a la resta del document quan es parli de l'ECV 2018 ens referirem a l'any 2017.

La metodologia aplicada és la convencional en la literatura acadèmica. Així, la informació d'ingressos de cada llar es refereix als ingressos monetaris nets (és a dir, una vegada pagats els impostos) i s'ha homogeneïtzat la disparitat provocada per comparar llars de distinta composició dividint els ingressos nets de les llars pel seu nombre de membres d'acord a l'escala de l'OCDE, la qual reflecteix l'existència d'economies d'escala.⁴

Per això, d'ara endavant el concepte d'ingressos d'una llar s'utilitzarà com a sinònim dels ingressos totals per individu equivalent. D'altra banda, cal esmentar que en tots els càlculs les llars s'han ponderat en funció del pes poblacional establert per l'INE.⁵

L'estructura de la resta d'aquest FOCUS està lligada a l'anàlisi de si el nivell de benestar econòmic, aproximat pel nivell d'ingressos de les llars balears ha augmentat en els darrers anys.

En aquest sentit, la literatura estableix que una condició necessària i suficient per poder afirmar que de manera agregada una població ha augmentat el seu benestar econòmic és que, a la vegada, augmenti tant el nivell d'ingressos mitjans com que es redueixin les desigualtats.

Amb aquest objectiu d'anàlisi en el segon apartat del document es fa una descripció del nivell de renda mitjana de les llars balears l'any 2017 i es compara amb el de la resta de comunitats, així com respecte de la mitjana espanyola al llarg del període 2008-2017.

En el tercer apartat es comenta el nivell de desigualtat econòmica d'ingressos mitjançant diferents indicadors habituals en la literatura, tant a nivell espanyol com europeu, mentre que en l'apartat quart es comenta el mateix, en aquest cas referit a la taxa de risc de pobresa. El treball finalitza amb les principals conclusions extretes d'aquest.

³Per a una exposició extensa de l'ECV i del seu paper per analitzar les condicions de vida en el conjunt de la Unió Europea es pot consultar: Atkinson, A.B. i Marlier, E., eds., (2010): "Income and living conditions in Europe". Eurostat, Statistical Books. També es pot consultar, <http://www.ine.es/prensa/np526.pdf>, pàg. 9-11.

⁴En concret, els adults (14 anys i més) altres que el sustentador principal de la llar computen per 0,5 unitats, mentre que aquest darrer computa la unitat. Per la seva banda, cadascun dels membres menors de 14 anys computen per 0,3 unitats.

⁵Els càlculs de desigualtat han estat realitzats per l'IBESTAT, a qui agraïm la seva col·laboració.

2. EVOLUCIÓ DE LA RENDA MITJANA DE LES LLARS BALEARS

La primera dimensió relativa al nivell de benestar econòmic de les llars fa referència al nivell mitjà d'ingressos per llar. D'acord a l'ECV, les llars balears tingueren el 2017 uns ingressos nets mitjans per càpita de 19.554€, força per sobre de la mitjana espanyola, 16.937€ (vegeu la taula 1). En termes relatius els ingressos mitjans de les llars balears eren un 15,5% superiors als del conjunt espanyol.

En comparació a la resta de comunitats autònomes i d'acord a l'ECV, les llars Balears se situen en un bloc de territoris, juntament amb el País Basc, Navarra, Catalunya i Madrid, amb ingressos folgadamente destacats respecte a la resta de comunitats i per sobre de la mitjana nacional. En concret, aquests cinc territoris comparteixen el fet d'una renda mitjana un 15% o superior a la mitjana espanyola, mentre la resta de territoris estan al voltant de la mitjana o per davall.

Taula 1. Renda mitjana per unitat de consum en euros i base 100 nacional per comunitat autònoma (any 2017)

Any 2017	Renda mitjana per unitat de consum (euros)	Renda mitjana per unitat de consum (base 100 nivell espanyol)
País Basc	21.760	128,5
Navarra	20.094	118,6
Catalunya	19.791	116,9
Madrid	19.648	116,0
Illes Balears	19.554	115,5
Aragó	17.672	104,3
La Rioja	17.490	103,3
Astúries	17.343	102,4
Castella i Lleó	17.264	101,9
Espanya	16.937	100,0
Galícia	16.758	98,9
Cantàbria	16.400	96,8
Com. Valenciana	15.038	88,8
Castella-la Manxa	14.305	84,5
Múrcia	14.041	82,9
Andalusia	13.977	82,5
Canàries	13.546	80,0
Extremadura	12.376	73,1

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'ECV (INE).

Des d'un punt de vista temporal, el valor del 2017 corrobora el salt quantitatiu de la renda mitjana de les llars balears observat en l'ECV l'any 2015 a la llum de la recuperació econòmica i laboral (vegeu el gràfic 1).

El bot de la renda mitjana balear mostrat per l'ECV és de tal magnitud que les dades nominals del 2017 superen ja les existents just a l'inici de la crisi, -17.548 euros el 2008-, si bé en termes reals encara estan lleugerament per davall.

Tot plegat, les dades de l'ECV indiquen que la reactivació econòmica i laboral iniciada en el 2015 es traslladà en un fort increment dels ingressos mitjans.

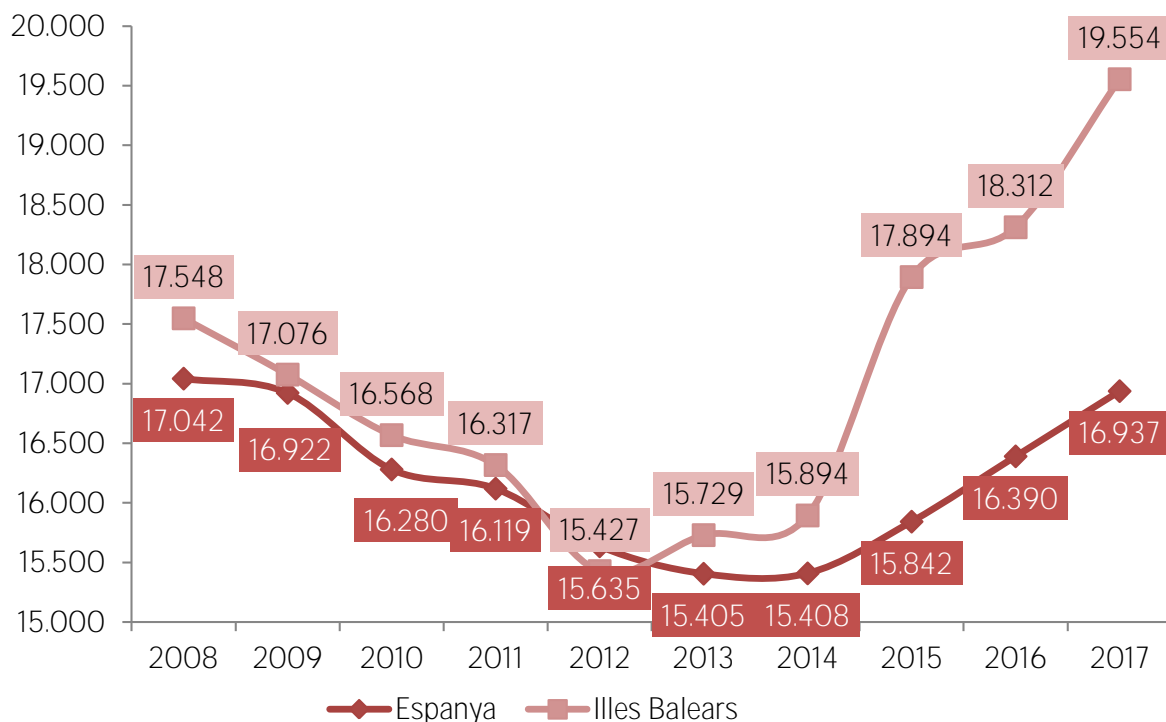
Quant a la comparació dels ingressos de les llars balears amb els del conjunt espanyol, com s'observa en el gràfic 1, atès que els ingressos del conjunt espanyol han evolucionat de manera més moderada, el valor mitjà balear no ha deixat

de guanyar gradualment pes relatiu, especialment amb el salt del 2015, quan se situà un 13% per sobre de la mitjana estatal i que ha arribat al 15,5% en el 2017.

En concret, mentre una de les pautes estructurals mostrada per l'ECV era que els ingressos de les llars balears se situaven repetidament en valors molt similars als de la mitjana nacional, entre els anys 2014 i 2017 la renda mitjana balear ha augmentat en 3.660€, és a dir, un 23%, molt per sobre de l'increment del 9,9% del conjunt espanyol per al mateix període.

Tot plegat, tal i com es pot observar en el gràfic 1, la renda per unitat de consum de les Balears actualment no sols està lleugerament per sobre de la mitjana espanyola, -excepte l'any 2012-, sinó amb un diferencial positiu substantiu, molt superior a l'existent en el punt àlgid del cicle expansiu anterior.

Gràfic 1. . Evolució de la renda mitjana per unitat de consum a Espanya i a les Illes Balears (2008-2017)

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'ECV (INE)

3. EVOLUCIO DE LA DESIGUALTAT DE RENDES A LES ILLES BALEARS

Una vegada comprovat que la renda mitjana ha augmentat substancialment en cadascun dels darrers anys, en aquest tercer apartat s'analitza el nivell i evolució de les desigualtats de renda. En l'elecció dels indicadors de desigualtat de rendes i de pobresa s'ha seguit l'informe de síntesi del 2002 de la Comissió Europea.

Així, en el cas de les desigualtats de renda s'utilitzen tres indicadors: l'índex de Gini⁶, que és el més habitual; la ràtio entre les rendes mitjanes del 20% de població més rica i la del 20% més pobre, S80/S20; i l'índex d'Atkinson⁷, que és un indicador que permet parametritzar la importància de la desigualtat en el tram més pobre.

Taula 2. Indicadors de desigualtat de rendes per comunitats autònomes, 2017.

	Índex de Gini	Ràtio S80/S20	Índex d'Atkinson (0,5)	Índex d'Atkinson (2)
Navarra	24,7	3,7	0,055	0,291
Aragó	27,3	4,2	0,062	0,291
Astúries	28,8	4,6	0,076	0,388
Castella i Lleó	29,9	4,8	0,075	0,346
Cantàbria	29,9	5,2	0,077	0,297
País Basc	30,0	5,1	0,085	0,498
Catalunya	30,3	5,2	0,079	0,636
La Rioja	30,5	5,3	0,084	0,382
Extremadura	30,6	4,4	0,076	0,305
Galícia	30,9	5,3	0,084	0,797
Comunitat Valenciana	31,5	5,5	0,084	0,320
Múrcia	31,7	5,7	0,086	0,545
Illes Balears	32,8	5,0	0,088	0,337
Espanya	33,2	6,0	0,089	0,682
Madrid	33,4	6,1	0,099	-0,024
Illes Canàries	33,9	6,3	0,104	0,632
Castella-la Manxa	34,2	6,5	0,107	0,966
Andalusia	34,9	6,4	0,103	0,355

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'ECV (INE).

⁶L'índex de Gini pren valors entre zero i 100. El valor zero correspondria a una distribució perfectament igualitària; és a dir, que, per exemple, un 10% de població amb manco recursos tingués un 10% dels ingressos. El valor 100 indicaria que tots els recursos estarien en possessió d'una sola llar: la més rica. D'aquesta manera, com més baix és l'índex, menor és la desigualtat relativa i a la inversa.

⁷El número entre parèntesis de l'indicador d'Atkinson es refereixen al paràmetre d'aversió a la desigualtat, de tal manera que com més gran és el paràmetre més es penalitzen les situacions extremes en les dues cues de la distribució. A l'igual que amb l'índex de Gini, com més gran (petit) és el valor dels indicadors, més desigual (igual) és la distribució dels ingressos.

Quant a l'índex de Gini, les dades de la taula 2, corresponent al 2017, indiquen que el nivell de desigualtat de rendes de Balears se situa amb un valor de 32,8, lleugerament per davall de la mitjana estatal, de 33,2.

La mateixa evidència s'obté mitjançant la ràtio dels ingressos dels més rics i dels més pobres, que pren un valor de 5,0 a Balears per 6,0 en el cas espanyol i amb l'índex d'Atkinson quan el paràmetre d'avversió a la desigualtat és baix (0,5).

Malgrat això, cal reconèixer que els valors de desigualtat oferts per l'índex de Gini, S80/S20 i d'Atkinson (0,5) a Balears estan allunyats de les comunitats amb menor desigualtat de rendes, tal i com mostra la taula 2.

La mateixa conclusió se n'extreu quan es comparen els valors de Balears i Espanya en el context de la Unió Europea.

Com es veu a la taula 3, els nivells de Balears són estructuralment dels més alts de la UE-28, tant quan es valora amb l'índex de Gini com amb el quocient S80/S20.

La situació és distinta, emperò, quan en l'anàlisi de la desigualtat no pondera per igual tots els trams de població, sinó que el tram amb menors ingressos passa a ser més important, que és el que pretén recollir l'índex d'Atkinson amb un paràmetre d'avversió a la desigualtat de 2. Aquest indicador, com es veu a la taula 2, pren un valor la meitat que la mitjana espanyola, 0,337 versus 0,682, reflectint que la distribució en la coa baixa és més igualitària a Balears que en el cas espanyol.

Taula 3. Índexs de desigualtat i de risc de pobresa a la Unió Europea (2017)

	GINI	S80/S20	Taxa risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020)*
UE-28 (2016)	30,7	5,1	22,4
Espanya	33,2	6,0	26,1
Illes Balears	32,8	5,0	23,4
Bèlgica	25,6	3,8	19,8
Bulgària	39,6	7,7	32,8
Txèquia	24,0	3,3	12,2
Dinamarca	27,9	4,2	17,4
Estònia	30,6	5,1	24,4
Grècia	32,3	5,5	31,8
Croàcia	29,7	5,0	24,9
Letònia	35,6	6,8	28,4
Malta	28,7	4,3	19,0
Paisos Baixos	27,0	4,0	16,8
Àustria	26,8	4,0	17,5
Polònia	27,8	4,3	18,9
Portugal	32,1	5,2	21,6
Romania	35,1	7,2	32,5
Eslovenia	23,4	3,4	16,2
Finlàndia	25,9	3,6	16,5
Suècia	27,0	4,1	18,0

* Taxa risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020) calculada a partir del llinar d'ingressos per persona de cada territori.

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'INE i l'EUROSTAT

Pel que fa a l'evolució en el temps dels indicadors de desigualtat econòmica, el gràfic 2 mostra l'índex de Gini a Balears i Espanya en el període 2008 a 2017. Com es pot veure, en el cas de Balears l'índex de Gini experimentà una davallada substancial entre els anys 2016 i 2017.

Tanmateix, el valor de 2016 s'ha de prendre amb cautela ja que sembla exageradament alt. Per això, el fet més ressenyable de la dada de 2017, i amb la cautela que es confirmi en onades futures, és que la dada de Gini ha passat a situar-se per davall de la mitjana espanyola.

Des d'una perspectiva més àmplia, com en el període de reactivació econòmica i laboral entre els anys 2014 a 2017, sí s'observa una reducció substancial des del 34,7 de 2014 al 32,8 esmentat de 2017.

En aquest sentit, sembla que la millora econòmica i la creació intensa d'ocupació han ajudat a reduir les desigualtats i a situar-les en una tendència a la baixa i per davall del registre del conjunt espanyol.

Si s'analitza el conjunt del cicle econòmic, el valor balear actual és el més baix de tota la sèrie, fins i tot que l'existent al principi de la crisi, -un 33,2 l'any 2008- i allunyat del màxim que s'assolí l'any 2010 amb un valor de 36,5.

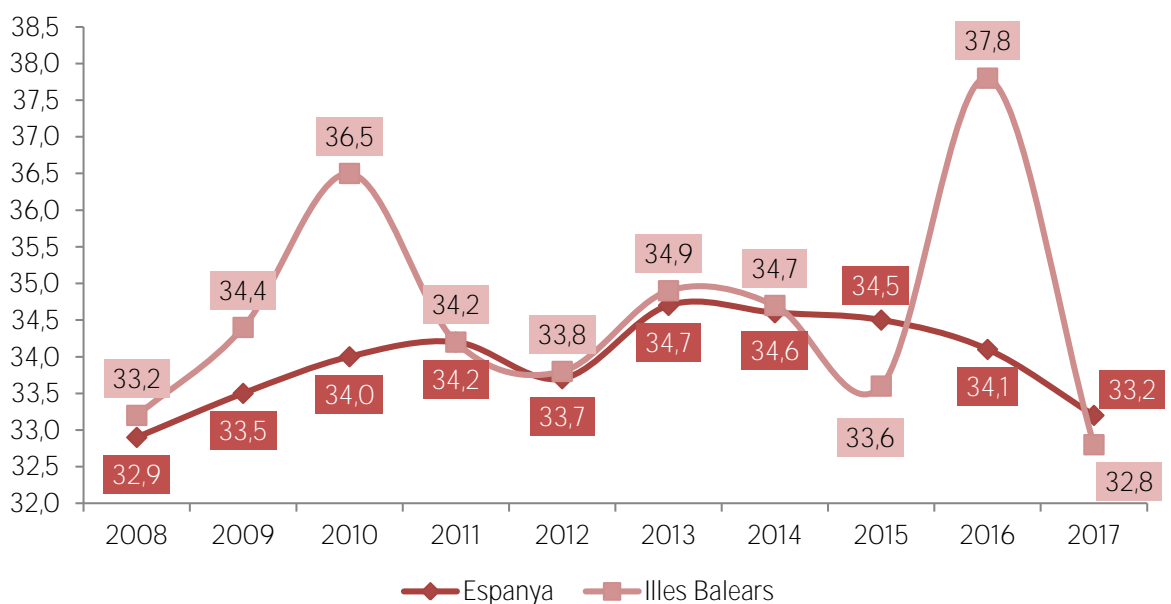
Quant a la comparació amb Espanya, amb l'excepció del 2017 i del 2015, en què assoleix 0,9 p.p. menys, el nivell de desigualtat ha estat històricament superior a Balears.

En termes d'evolució s'observa una millor tendència d'aquest indicador a les Balears respecte dels resultats nacionals.

En comparació amb l'any 2014, l'índex de les Illes s'ha reduït -1,9 p.p, més que la mitjana nacional (-1,4 p.p).

A més llarg termini, d'ençà el 2008, l'índex a les Balears ha disminuït -0,4 p.p, mentre que a Espanya suma 0,3 p.p més.

Gràfic 2. Evolució de l'índex de Gini a Espanya i a les Illes Balears (2008-2017)

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'ECV (INE)

En el curt termini, el principal element que altera el nivell de rendes de la majoria de llars és l'evolució del mercat de treball en general i de l'ocupació, en particular.

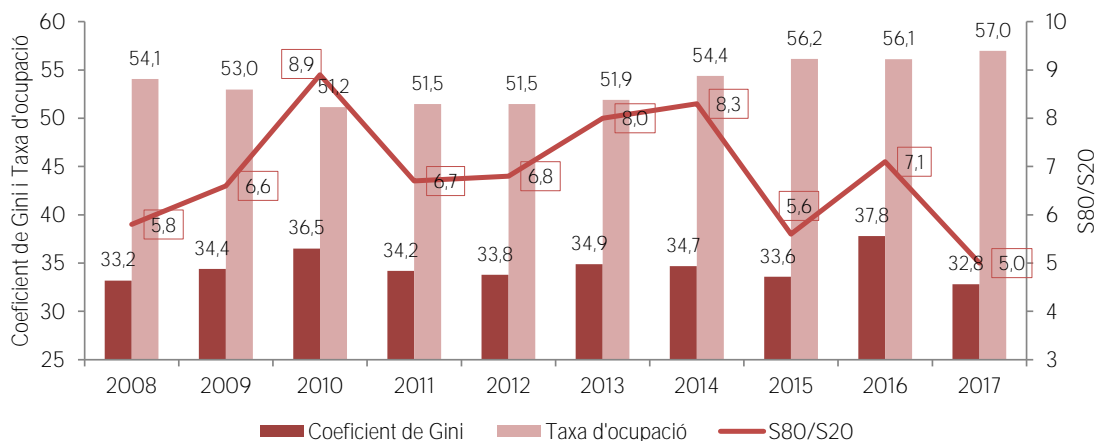
Per això, és habitual que hi hagi una relació inversa entre la creació d'ocupació i els indicadors de desigualtat, de manera que quan es crea ocupació (fet que es potencia si també augmenten els salaris per hora treballada) es redueix la desigualtat i a la inversa.

En aquest aspecte, el gràfic 3 mostra l'evolució de l'índex de Gini, la del quocient S80/S20 i la de la taxa d'ocupació⁸ de les Illes entre els anys 2008 i 2017.

Les dades del gràfic mostren que, en general, els anys en què la taxa d'ocupació es redueix en termes interanuals, els indicadors de desigualtat experimenten creixements interanuals.

En canvi, els anys en què la taxa d'ocupació creix, els índexs de desigualtat es redueixen. Tot i les cauteles abans esmentades en la comparació entre 2016 i 2017, aquesta relació inversa s'observa en el 2017, quan la taxa d'ocupació creix gairebé 1 p.p. i l'índex de Gini perd 5 p.p. i el quocient S80/S20 baixa en 2,1 p.p. A l'igual que l'índex de Gini, el quocient S80/S20 també mostra el 2017 el valor més baix d'ençà el 2008.

Gràfic 3. Evolució de l'índex de Gini, del quocient S80/S20 i de la taxa d'ocupació a les Illes Balears (2008-2017)

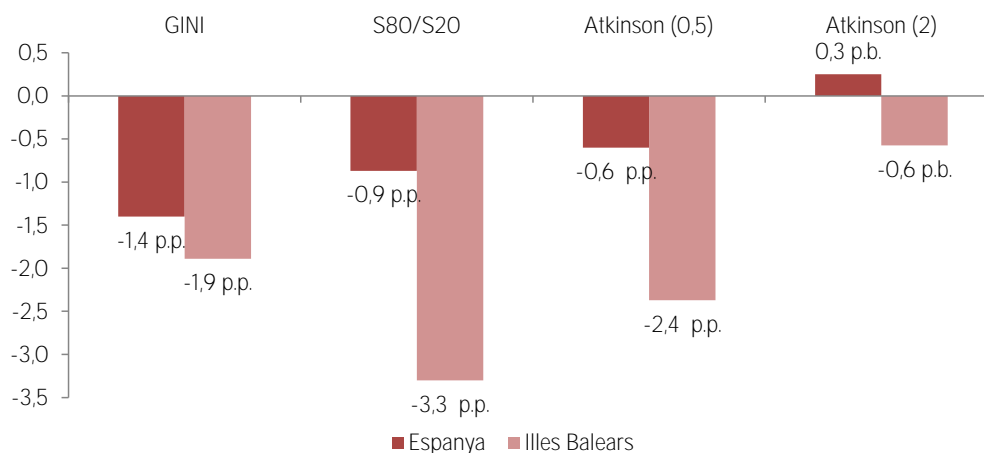
Font: elaboració pròpia a partir de dades de dades de l'ECV (INE).

Si es focalitza la mirada en el període més recent i es comparen les dades de l'any 2017 amb les del 2014, s'observa una millora en els indicadors de desigualtat de les Illes en major proporció que al conjunt d'Espanya.

Com es mostra en el gràfic 4, en aquests anys l'índex de Gini ha perdut -1,9 p.p. a les Illes, i supera el descens d'Espanya (-1,4 p.p.). També és més intensa la reducció del quocient S80/S20, que baixa -3,3 p.p. a Balears i -0,9 p.p. a Espanya.

⁸La taxa d'ocupació es defineix com el percentatge de població d'un territori en edat laboral que fa feina. Així, un valor de 54 indicaria que de cada 100 persones en edat laboral, 54 aconsegueixen tenir feina.

Gràfic 4. Variació dels indicadors de desigualtat a Espanya i a les Illes Balears, 2014-2017

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'ECV (INE).

4. EVOLUCIÓ DE LA TAXA DE RISC DE POBRESA A LES ILLES BALEARS

L'apartat anterior sobre distribució de rendes s'ha dedicat a analitzar el conjunt de la població, tenint en compte tant les llars amb més recursos com les de menys recursos. En aquest sentit, els indicadors utilitzats són sensibles, en major o menor mesura segons l'avversió a la desigualtat implícita en cada indicador, a la situació de totes les llars.

En canvi, aquest apartat es dedica a analitzar un grup més específic de població, com és el de les llars amb menys recursos. L'objectiu és determinar el percentatge (taxa) de llars amb un nivell de recursos per sota d'un llindar determinat, que està en relació amb el que es pot considerar el nivell de vida estàndard entre la població d'un territori, de manera que les llars per sota d'aquest llindar són considerades en risc de pobresa.

Com és obvi, l'establiment d'un llindar monetari concret és una tasca difícil, possiblement arbitrària, i esdevé encara més complicada quan en

l'anàlisi s'inclouen realitats socioeconòmiques diferents com les representades per les distintes comunitats autònomes.

Per tot això, la metodologia adoptada en aquest apartat és l'estàndard en aquests tipus d'estudis⁹, és a dir, s'ha aplicat el concepte de pobresa relativa i no el d'absoluta.¹⁰

D'aquesta manera, s'han considerat llars en risc de pobresa les que disposen d'ingressos inferiors a un 60% dels ingressos de la mitjana de les llars del seu territori de residència. En aquest sentit, cal fer notar que el que es calcula és el percentatge de llars o persones de cada comunitat autònoma que té uns recursos inferiors a una quantitat determinada.

Atès que s'analitza la pobresa relativa, el número llindar de referència és diferent a cada comunitat autònoma, que és més elevat als territoris més rics i a l'inrevés.

⁹Vegeu: INE. "Estudio descriptivo de la pobreza en España. Resultados basados en la Encuesta de Condiciones de Vida 2004".

¹⁰Entre els avantatges del concepte de pobresa relativa hi ha el fet que es té en compte que el cost d'accés a alguns béns i serveis és diferent en una societat rica que en una de pobra. A més, l'enfocament de pobresa relativa engloba la pobresa absoluta

En el cas de les dades de pobresa per a l'any 2017, el llindar per a Balears ha estat de 10.224€, mentre que en el cas espanyol era de 8.871€. És a dir, que en coherència amb uns majors ingressos mitjans, el llindar per a no ser considerat pobre és més elevat a Balears que a Espanya.

Cal fer notar que si s'adoptés el mateix valor espanyol a totes les comunitats autònomes, hi hauria una tendència a que el percentatge de llars pobres fos més baix (pel major cost de la vida) a les comunitats riques que a les pobres. En aquest cas la taxa de Balears se situa en el 18,1%, la quarta més baixa per comunitats autònomes.

La Unió Europea ha inclòs un indicador que afegeix també al llindar de pobresa la capacitat de la llar de tenir accés a diferents béns, com ara llum, aigua calenta, etc, que és l'indicador de pobresa AROPE, que és el que es mostra en aquest estudi, el qual mostra sempre valors més alts que els de simplement tenir en compte el nivell d'ingressos. A més i seguint la literatura, s'adjunta també un segon indicador, l'anomenada taxa de risc de pobresa extrema, que es calcula com el percentatge de llars per davall del 40% dels ingressos de la mitjana

Taula 4. Llindar i taxes de risc de pobresa per comunitats autònomes, 2017

Any 2017	Mateix llindar d'ingressos per persona que el nacional	Llindar d'ingressos per persona segons cada territori		
	Taxa risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020)	Llindar d'ingressos per persona	Taxa risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020)	Taxa de llars en risc de pobresa extrema
Andalusia	38,2	6.975	27,2	13,5
Aragó	17,7	9.520	20,5	3,6
Astúries	20,9	9.555	23,9	6,7
Illes Balears	18,1	10.224	23,4	3,7
Canàries	36,4	8.762	24,5	16,0
Cantàbria	25,0	9.170	21,7	8,3
Castella i Lleó	19,5	7.587	28,8	6,5
Castella-la Manxa	33,5	10.981	24,7	13,4
Catalunya	18,9	10.135	23,6	5,6
Com Valenciana	30,2	8.249	27,6	9,6
Extremadura	44,6	6.159	26,3	13,0
Galícia	23,0	9.032	24,4	7,5
Madrid	19,0	7.228	29,5	7,8
Múrcia	32,7	9.246	21,7	15,4
Navarra	12,6	7.578	28,0	2,6
País Basc	12,1	11.557	17,3	5,5
La Rioja	20,4	11.751	20,7	7,8
Espanya	26,1	8.871	26,1	9,2

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'ECV (INE).

Les dades de la taula 4 mostren com l'any 2017, el percentatge de llars en risc de pobresa era del 23,4%, és a dir gairebé una de cada quatre llars. En comparació al cas espanyol, l'indicador d'ARPE a Balears es troba per davall la mitjana espanyola, 23,4% versus 26,1%.

Tanmateix i a l'igual que el comentat per als índexs de desigualtat en general, els valors de risc de pobresa espanyols i de Balears se situen en la banda alta dels països de la Unió Europea, (vegeu taula 3).

En canvi, la situació és força distinta quan s'analitza l'indicador de pobresa extrema, on l'indicador a Balears, 3,7% és substancialment inferior al de la mitjana espanyola, 9,2%. De fet, Balears presenta el tercer valor més reduït, només per sobre de Navarra i Aragó.

En aquest sentit, l'indicador de pobresa extrema corrobora el resultat de l'indicador d'Atkinson(2), que la distribució a la cua més baixa és molt millor a Balears que en el conjunt espanyol.

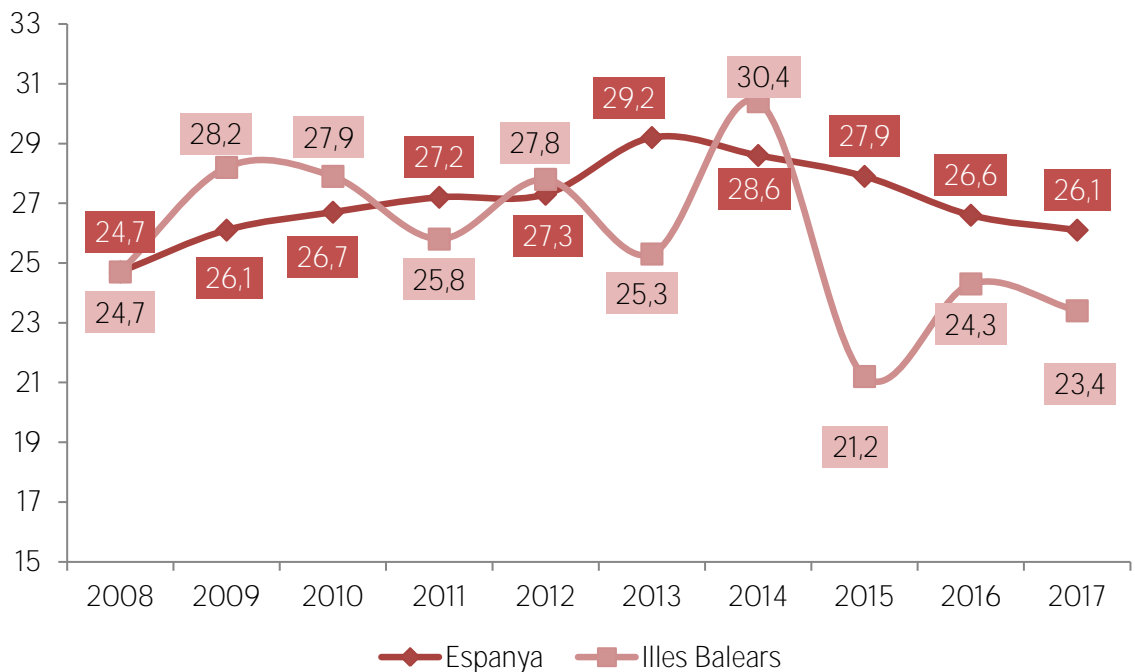
Finalment, el gràfic 5 il·lustra l'evolució de l'indicador AROPE de pobresa per al període 2008 a 2017. D'entrada, s'observa una caiguda de la taxa de pobresa entre el 2016 i el 2017.

De totes maneres, des d'una perspectiva més àmplia, el gràfic 5 permet visualitzar com en els darrers anys, amb la recuperació econòmica i laboral, la taxa de pobresa s'ha reduït substancialment, en 7 punts percentuals entre 2014 i 2017.

A la vegada, els valors de 2017 són els segons més baixos, juntament amb el 2015, de tota la sèrie històrica fins al 2008, pel que suposa una reducció de 1,3 punts respecte del valor del 2008 just a l'inici de la crisi econòmica.

Quant a la comparació amb Espanya, les dades del gràfic 5 assenyalen com mentre Balears tenia fins al 2012 valors no molt distints als espanyols, des del 2015 sembla estructural que la taxa de risc de pobresa té més dificultats per reduir-se en el conjunt espanyol que a Balears i on les diferències semblen tendir a ampliar-se.

Gràfic 5. Evolució de la taxa de risc de pobresa o exclusió social a Espanya i Balears, 2008 a 2017.

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'ECV (INE).

5. CONCLUSIONS

Aquest FOCUS s'ha dedicat a l'anàlisi del nivell de benestar econòmic de les llars balears en el darrer any disponible, 2017, i en el període més ampli que abasta de 2008 a 2017.

El principal resultat obtingut és que en els darrers anys, a la llum de la reactivació econòmica i laboral, el nivell de benestar de les llars ha augmentat considerablement des del 2014, gràcies a l'augment de la renda mitjana, un 23%, i a la reducció de la desigualtat.

En concret, les llars balears se situaren en 2017 amb una renda neta per unitat de consum mitjana de 19.554 euros, el que representa un increment de 3.660€ entre 2014 i 2017.

D'aquesta manera, des del 2015 les llars balears han fet un salt en el nivell de renda relatiu a Espanya, ja que han passat de tenir una renda un 3% per sobre de la mitjana espanyola en 2014 al 15,5% per sobre en 2017 i amb aquesta dada es troba entre les cinc comunitats amb major renda a Espanya.

De fet, el bot de la renda disponible ha estat tan accentuat en els darrers anys, que la renda nominal mitjana balear ja ha superat els nivells existents abans de la crisi en un 11,4%.

Pel que fa als índexs de desigualtat econòmica, les dades mostren que el nivell de desigualtat s'ha reduït tant en el darrer any, com en el conjunt del període 2014-2017.

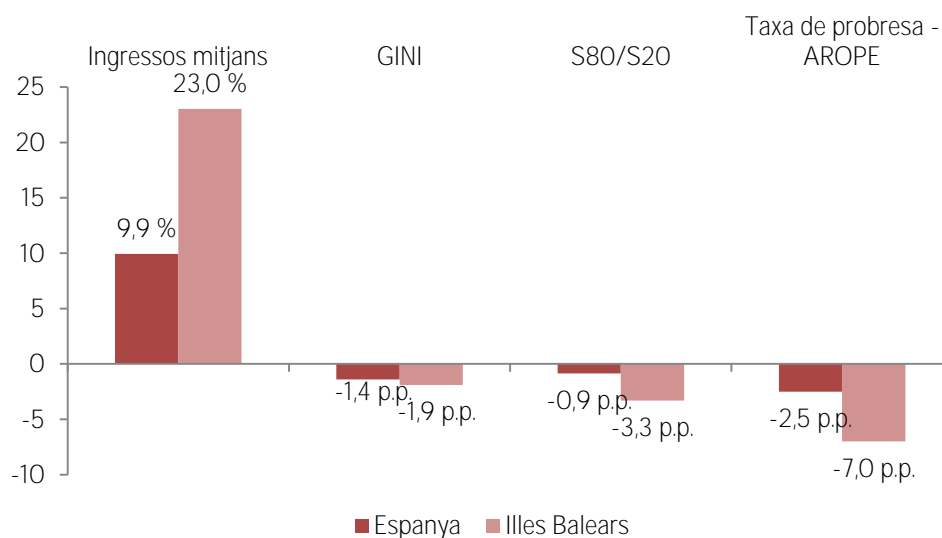
De fet, els índexs de desigualtat són lleugerament inferiors a la mitjana espanyola i mostren els valors més baixos en tota la sèrie històrica 2008-2017. Tanmateix, s'ha apuntat que estructuralment i malgrat aquesta reducció, els valors són alts per als estàndards espanyols i europeus.

En el mateix sentit, els índexs de taxa de pobresa mostren valors per davall de la mitjana espanyola, amb una reducció rellevant en el període 2014-2017 i assolint mínims per a tot el període 2008-2017.

En definitiva, com mostra el gràfic 6, l'evolució del benestar econòmic és de millora, amb un augment dels ingressos del 23%, una reducció de la desigualtat de 3,3 p.p. (segons l'indicador S80/S20) i de reducció de la taxa de pobresa de 7 p.p.

A més, el gràfic mostra com la millora ha estat substancialment major que l'experimentada pel conjunt espanyol.

Gràfic 6. Variació dels ingressos mitjans, dels indicadors de desigualtat (Gini i S80/S20) i de taxa de pobresa-AROE, 2014 a 2017

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'ECV (INE).

Val a dir que les dades fins aquí analitzades arriben fins a 2017. És d'esperar que la millora econòmica també experimentada en 2018 i 2019 a través de la creació neta d'ocupació, en què aquesta és indefinida i a temps complet, a més de les pujades salarials pactades (especialment remarcable els casos dels convenis de comerç i

hoteleria), així com el desplegament d'elements de rendes, com és la renda social garantida, faran que aquesta tendència de millora del benestar econòmic també es visualitzi en futures onades de l'Enquesta de Condicions de Vida de les llars balears.

G CONSELLERIA
O MODEL ECONÒMIC,
I TURISME I TREBALL
B
/